

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl atnaujintos ES aukštojo mokslo darbotvarkės

(COM(2017) 247 final)

ir dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Mokyklų raida ir aukštos kokybės mokymas gerai gyvenimo pradžiai“

(COM(2017) 248 final)

(2018/C 081/22)

Pranešėjas **Pavel TRANTINA (CZ-III)**

Bendrapranešėjis **Antonello PEZZINI (IT-I)**

Konsultavimasis	Europos Komisija, 2017 7 5
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 165 straipsnio 4 dalis ir 166 straipsnio 4 dalis
Atsakingas skyrius	Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės (SOC) skyrius
Priimta skyriuje	2017 9 27
Priimta plenarinėje sesijoje	2017 10 19
Plenarinė sesija Nr.	529
Balsavimo rezultatai	148 / 1 / 3
(už / prieš / susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Nors EESRK palankiai vertina šias iniciatyvas ir pritaria jų principams, jis norėtų pasinaudoti šia galimybe pareikšti savo požiūrį į būtinų priemonių, skirtų Europos švietimo sistemų tobulinimui, svarbą siekiant aukštos kokybės švietimo visiems, taip pat į būtinybę gerinti švietimo sektoriaus pajėgumą spręsti visuomenės uždavinius ir veiksmingai parengti besimokančiuosius kokybiškam gyvenimui ir darbo vietoms. Stiprindama savo pačios vertybes, Europa gali ir privalo atlikti pagrindinį inovacinį vaidmenį kuriant tvarią ir įtraukią ekonomiką. Šios rūšies ekonomikoje turėtų būti sudaromos sąlygos stiprinti konkurencingumą ir apsaugoti savo ypatingą socialinį modelį. Bendradarbiavimas švietimo srityje suteikia realią prasmę pačiai ES koncepcijai ir formuoja „bendrijos“, t. y. ES, kaip konstruktyvaus darinio, įvaizdį.

1.2. Atsižvelgdamas į dabartinę politinę aplinką Europoje, EESRK ragina Komisiją ir valstybes nares švietimo politikoje numatyti poreikį pripažinti kultūrų įvairovės ir tolerancijos vertę. Tokiu būdu, įgyvendinant ES uždavinius, kuriais siekiama puoselėti pagrindines ES vertybes, švietimo politika taptų dar viena aktyvaus pilietiškumo skatinimo sritimi. Mes visi esame atsakingi už žmonių švietimą ir visapusiško bendros Europos istorijos ir vertybių bei tolerancijos ir žmogaus teisių svarbos suvokimo ugdymą.

1.3. EESRK mano, kad, siekiant sugebėti reaguoti į didėjančius šių dienų iššūkius, reikia platesnio užmojo iniciatyvos, kuri padėtų parengti visapusiškesnę švietimo strategiją, pakeisiančią dabartinę paradigmą, kad būtų galima paremti mūsų vaikus ir jaunimą ir skubiai spręsti kylančius uždavinius.

1.4. Siekiant tobulinti švietimą ypatingai svarbu gerinti mokytojų ir mokyklų vadovų statusą. Reikia sudaryti tęstinio mokymosi galimybes ne tik mokytojams ir mokyklų vadovams, bet ir švietimo sistemai nepriklausantiems ugdytojams, kurie lavina vaikus ir jaunuolius realiame gyvenime, pavyzdžiui, tėvams, bendruomenėms ir neformaliojo švietimo paslaugų teikėjams. Svarbu su šiomis grupėmis užmegzti partnerystės ryšius.

1.5. Valstybėms narėms turėtų būti pateikta konkretesnių pasiūlymų dėl švietimo ir paramos mokytojams, įskaitant geresnę mokyklų aplinką, kuri yra vienas pagrindinių jų darbo sąlygas ir besimokančiųjų mokymosi sąlygas lemiančių aspektų. Kai kuriuos pasiūlymus galima suformuluoti per Europos semestrą rengiant konkrečiai šaliai skirtas rekomendacijas.

1.6. Atsižvelgdamas į aukščiausiojo lygio susitikimą švietimo klausimais, kurį Komisija planuoja surengti 2018 m. pradžioje, EESRK ypač skatina valstybes nares imtis reikšmingų veiksmų ir sukurti – be kita ko, plėtojant veiksmingą socialinį ir pilietinį dialogą – švietimo, mokymo ir mokymosi visą gyvenimą sistemas, kurios padėtų užtikrinti perspektyvią besimokančių asmenų ateitį Europoje.

1.7. EESRK mano, kad toliau nurodyti du elementai turi sudaryti švietimo sistemų tobulinimo ir atnaujinimo pagrindą: prieinamas pakankamas, teisingai paskirstytas finansavimas ir koordinuotas valdymas vykdant kokybišką ir veiksmingą socialinį dialogą. Tai reikėtų labiau pripažinti būsimose diskusijose. Švietimo sistemos išteklių turėtų būti skiriami ne tik veiklos rezultatams užtikrinti, bet ir palankių sąlygų neturinčių besimokančių asmenų ir pabėgėlių įtraukčiai skatinti.

1.8. ES turi daugiau investuoti į švietimą ir mokymą, mokslinius tyrimus ir inovacijas, didindama programoms „Erasmus +“, „Horizontas 2020“ ir planuojamoms vėlesnėms programoms skirtą finansavimą. Ateityje tai gali sukurti daugiau darbo vietų ir atverti naujų galimybių.

1.9. Be to, EESRK norėtų pabrėžti, kad svarbu į šį procesą veiksmingai įtraukti socialinius partnerius ir kitas pilietinės visuomenės organizacijas.

1.10. Nors šis komunikatas skirtas mokykloms ir aukštojo mokslo įstaigoms, taip pat privaloma spręsti klausimus dėl bendradarbiavimo ir ryšių tarp formaliojo, neformaliojo mokymosi ir savišvietos bei jų rezultatų patvirtinimo.

1.11. EESRK pabrėžia, kad svarbu laikytis visapusiško požiūrio į verslumą. Reikia apibrėžti verslumo įgūdžių mokymosi rezultatus visiems ugdytojams, kad praktikoje būtų galima pradėti veiksmingai taikyti verslumo įgūdžių ugdymo metodiką. Socialinių projektų, kurie įgyvendinami mokyklose arba už jų ribų, rengimas yra puiki galimybė įgyti šių įgūdžių ir reikalingą mąstyseną, kartu tai padeda kurti glaudesnius ryšius su kitų rūšių mokymosi aplinka.

1.12. EESRK mano, kad platesnis švietimo tikslas yra užtikrinti pusiausvyrą ir glaudų bendradarbiavimą tarp MTIM (mokslo, technologijų, inžinerijos ir matematikos) dalykų ir socialinių bei humanitarinių mokslų. Todėl EESRK ragina laikytis labiau tarpdisciplininio požiūrio į švietimą ir mokymąsi visą gyvenimą, grindžiamą partnerystėmis ir lanksčiais mokymosi būdais, kurie nėra susiję tik su vienu švietimo lygmeniu ir konkrečia studijų sritimi.

2. Komisijos iniciatyvų santrauka

2.1. Remdamasi savo komunikatu dėl švietimo sistemų tobulinimo ir atnaujinimo (2016 m. gruodžio 7 d.), Europos Komisija 2017 m. gegužės 30 d. pradėjo įgyvendinti naują jaunimo iniciatyvą, susijusią su mokyklomis ir aukštuoju mokslu, kuri vadinama „Kokybiško, įtraukaus ir į ateitį orientuoto švietimo strategija“. Dokumentų rinkinį sudaro dvi atnaujintos ES darbotvarkės, kuriomis siekiama modernizuoti švietimą; viena darbotvarkė yra susijusi su mokyklomis, kita – su aukštuoju mokslu.

2.2. Kalbant apie mokyklas, pažymėtina, kad remiantis valstybių narių duomenimis buvo nustatytos trys sritys, kuriose reikia imtis veiksmų ir kuriose ES parama gali padėti spręsti šiuos svarbius uždavinius:

— mokyklų kokybės ir įtraukumo didinimas,

— parama aukštos kvalifikacijos mokytojams ir mokyklų vadovams,

— mokyklinio ugdymo sistemų valdymo gerinimas.

2.3. Komisija siūlo papildyti priemones, kurių šiose trijose srityse ėmėsi valstybės narės, remiant tarpusavio mokymąsi, stiprinant faktais pagrįstą informaciją apie veiksmingas priemones švietimo srityje ir teikiant paramą nacionalinėms reformoms vykdyti toms valstybėms narėms, kurios pageidauja tokią paramą gauti. Tokios paramos pavyzdžiai apima: kvalifikacijos kėlimo skatinimą ir tarpkultūrinį mokymąsi pasitelkiant mokyklų partnerystes, pagal programą „Erasmus+“ įgyvendinamus judumo ir „e-Twinning“ projektus, savitarpio mokymosi mokytojų ir mokyklų vadovų karjeros ir profesinio tobulėjimo srityje stiprinimą ir naujo paramos mechanizmo, kuris padėtų paramą siekiančioms gauti valstybėms narėms parengti ir įgyvendinti švietimo reformas, sukūrimą.

2.4. Atnaujinta aukštojo mokslo strategija yra pagrįsta 2011 m. modernizavimo darbotvarke. Komunikate Komisija išdėsto savo planus keturiuose pagrindinėse srityse:

- užtikrinti, kad aukštojo mokslo absolventai baigtų aukštąsias mokyklas turėdami jų pačių ir šiuolaikinės ekonomikos poreikius tenkinančius įgūdžius,
- kurti įtraukias aukštojo mokslo sistemas,
- užtikrinti, kad aukštosios mokyklos prisidėtų prie inovacijų kituose ekonomikos sektoriuose,
- remti aukštąsias mokyklas ir Vyriausybes, kad jos kuo geriau išnaudotų turimus žmogiškuosius ir finansinius išteklius.

2.5. Galiausiai, siekiant užtikrinti, kad aukštasis mokslas galėtų padėti skatinti augimą ir kurti darbo vietas, universitetai turi pritaikyti mokymo programas prie dabartinių ir numatomų ekonomikos ir visuomenės poreikių, o būsimiems studentams turi būti suteikta naujausia ir patikima informacija, kuri padėtų jiems nuspręsti, kokias studijas pasirinkti. Būtent todėl Komisija kartu pateikė pasiūlymą dėl Tarybos rekomendacijos dėl absolventų karjeros stebėjimo, kuris yra sudedamoji Naujos Europos įgūdžių darbotvarkės dalis. Šiame pasiūlyme, be aukštojo mokslo absolventų, taip pat aptariama profesinio rengimo ir mokymo įstaigų absolventų padėtis. Tai turėtų paskatinti valstybių narių valdžios institucijas gerinti informacijos apie absolventų karjeros pažangą arba mokslų tęsimą baigus studijas kokybę ir prieinamumą ir paremti jų pastangas.

3. Bendrosios pastabos dėl naujosios ES švietimo strategijos

3.1. EESRK palankiai vertina šias iniciatyvas ir norėtų pareikšti savo požiūrį į būtinų priemonių, skirtų Europos švietimo sistemų tobulinimui, svarbą siekiant aukštos kokybės švietimo visiems, taip pat į būtinybę gerinti švietimo sektoriaus pajėgumą spręsti visuomenės uždavinius ir veiksmingai parengti besimokančiuosius kokybiškam gyvenimui ir darbo vietoms. Komitetas pritaria skiriamam dėmesiui ikimokykliniam ugdymui, investavimui į mokytojų švietimą, skirtingų suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimo skatinimui, mokyklų valdymo gerinimui, sinergijai su moksliniais tyrimais ir apskritai socialinei įtraukčiai.

3.2. Nors visuotinai pabrėžiama, kad švietimas yra vienas pagrindinių socialinės ir ekonominės nelygybės mažinimo ir socialinės įtraukties skatinimo vektorių⁽¹⁾, naujausioje Komisijos rekomendacijoje dėl Europos socialinio ramsčio ir 2015 m. Paryžiaus deklaracijoje⁽²⁾ atkreiptas dėmesys į tai, kad daugumoje ES šalių nelygybė toliau didėja. Pokyčiai, kurie daro įtaką darbei, įgūdžių paklausai ir visuomenei, visame pasaulyje vyksta kaip niekad sparčiai; todėl ES turi skatinti valstybes nares pritaikyti savo švietimo sistemas prie šių naujų aplinkybių. Šiuo požiūriu galėtų būti naudingas nuolatinis įgūdžių paklausos ir pasiūlos neatitikties ir padėties darbo rinkoje vertinimas. Siekiant sukurti visuomenę, kurioje visiems užtikrinamos tikros lygios galimybės, būtina užtikrinti lankstesnę, novatoriškesnę ir visapusiškesnę mokymo programą ir mokymo praktiką ir šiuo tikslu pasinaudoti įvairiais per pastaruosius metus ypač daug dėmesio sulaukusiais geriausios patirties pavyzdžiais.

⁽¹⁾ Švietimas yra svarbus šių naujausių ES deklaracijų elementas: ES socialinis ramstis (2017 m. balandžio mėn.), Nauja Europos įgūdžių darbotvarkė (2016 m. birželio mėn.), Diskusijoms skirtas dokumentas dėl socialinio Europos aspekto (2017 m. balandžio mėn.), Romos deklaracija (2017 m. kovo mėn.).

⁽²⁾ Neformalus švietimo ministrų susitikimas 2015 m. kovo mėn. Paryžiuje, kuriame priimta *Deklaracija dėl pilietiškumo ir bendrų laisvės, tolerancijos ir nediskriminavimo švietimo srityje vertybių skatinimo*.

3.3. Šiomis aplinkybėmis EESRK nori atkreipti dėmesį į tai, kad švietimas yra bendras turtas ir turėtų išlikti viena svarbiausių priemonių viešajam interesui remti, šiuo tikslu imantis tikslinių investicijų, kuriomis siekiama sumažinti viešojo ir privačiojo sektorių išlaidas, susijusias su švietimo stoka įvairiose srityse, pavyzdžiui, smurto prevencijos, sveikatos gerinimo sportuojant ir didinant gerovę, informuotumo apie klimato kaitą didinimo ir socialinės santarvės užtikrinimo vis didesne įvairove pasižyminčioje visuomenėje. Šiuo požiūriu švietimo reformomis reikėtų siekti ne tik perduoti rytojaus žinias, įgūdžius ir gebėjimus, reikalingus jaunimui patekti į darbo rinką, bet ir skatinti besimokančių asmenų gebėjimą spręsti skubius visuomeninius klausimus, kurie turi įtakos kasdieniam Europos piliečių gyvenimui.

3.4. Komisijos suplanuotoje strategijoje ypatingą dėmesį reikia skirti perėjimui nuo vieno švietimo lygmens prie kito ir skirtingų – formaliojo ir neformaliojo – švietimo paslaugų teikėjų bendradarbiavimui. Nors EESRK teigiamai vertina tai, kad daugiau dėmesio skiriama įtraukti ir sujungti aukštojo mokslo sistemų kūrimui ir paskatoms mokyklose kurti tvirtesnius ryšius ir bendradarbiavimą su aukštosiomis mokyklomis mokslo, technologijų, inžinerijos ir matematikos (MTIM) srityje, jis mano, kad platesnis švietimo tikslas yra užtikrinti pusiausvyrą ir glaudų bendradarbiavimą tarp MTIM dalykų ir socialinių bei humanitarinių mokslų. Todėl EESRK ragina laikytis labiau tarpdisciplininio požiūrio į švietimą ir mokymąsi visą gyvenimą, grindžiamo partnerystėmis ir lanksčiais mokymosi būdais, kurie nėra susiję tik su vienu švietimo lygmeniu ir konkrečia studijų sritimi. Toks požiūris taip pat padėtų kovoti su įvairaus pobūdžio nelygybe, pavyzdžiui, lyčių nelygybe MTIM dalykų ir apskritai mokslo srityje, nes taip būtų pašalinti stereotipai apie tai, kas yra tinkamiau ir (arba) labiau priimtina atsižvelgiant į lytį, rasę ir kitas asmenines savybes.

3.5. Komitetas dar kartą⁽³⁾ ragina Komisiją imtis iniciatyvus vaidmens diegiant daugiau novatoriškų sprendimų švietimo ir įgūdžių tobulinimo srityse, taip pat stebint ir skatinant praktiką bei naujoviškus metodus, kurie jau yra taikomi kai kuriose valstybėse narėse. EESRK yra tvirtai įsitikinęs, kad būtent dabar būtina iš tikrųjų keisti švietimo sektoriaus tikslų bei veikimo ir jo vietos bei vaidmens visuomenėje suvokimo paradigmą, taip pat pripažinti, kad pats švietimas yra našumo veiksnys. Labai svarbus aspektas formuojant geresnį rytojaus švietimą – ES lygmens iniciatyvumas.

3.6. EESRK savo ankstesnėse nuomonėse jau nurodė, kad „<...> rengiant ir įgyvendinant mokymo programas labai svarbu suburti visus suinteresuotuosius subjektus ir padėti sukurti mokymosi partnerystę visuomenėje, įtraukiant mokyklas, įmones, miestų tarybas, socialinius partnerius, pilietinės visuomenės organizacijas, jaunimo NVO, jaunuolius ir kitus bendruomenės darbuotojus, tėvus ir mokinius, kad būtų sudarytos palankios sąlygos pakeisti nusistovėjusią tvarką švietimo srityje“⁽⁴⁾.

3.7. Nuo pat pirmųjų mokyklos metų moksleiviams turėtų būti teikiama pagalba kuriant savo kompetencijos portfelius, kurie apimtų ne tik jų žinias, bet ir įgūdžius, inovacinių pajėgumą bei kūrybiškumą, kritinį mąstymą ir bendrą Europos istorijos suvokimą. Juose taip pat turėtų būti pakankamai vietos įvairiems skaitmeniniams įgūdžiams, bendravimo ir kolektyvinio darbo patirčiai bei gebėjimui būti atviriems skirtingoms kultūroms. To turėtų būti siekiama padedant jų ugdytojams ir su jaunimu dirbantiems asmenims.

3.8. Pradinis iniciatyvų pavadinimas („Jaunimo iniciatyva“) buvo klaidinantis, nes susidarydavo įspūdis, kad jos yra skirtos tik jaunimui, nors formaliojo švietimo sistemose mokosi vis daugiau suaugusiųjų. Tenka apgailestauti, kad komunikate dėl aukštojo mokslo „suaugusieji“ minimi itin retai, nepaisant to, kad aukštasis mokslas gali atlikti svarbų vaidmenį užtikrinant mokymąsi visą gyvenimą visoms amžiaus grupėms, taip pat atnaujinant dirbančių asmenų ir bedarbių gebėjimus, kompetencijas ir žinias.

3.9. Esminis dalykas tobulinant ir atnaujinant švietimo sistemas – užtikrinti pakankamą, teisingai paskirstytą finansavimą ir koordinuotą valdymą vykdant kokybišką ir veiksmingą socialinį dialogą. Komisija savo darbinuose dokumentuose nevisiškai pripažįsta šią nuostatą ir neskiria pakankamai dėmesio faktui, kad švietimo srities ištekliai turi būti orientuoti ne tik į veiklos rezultatus, bet ir į pavienių palankių sąlygų neturinčių besimokančių asmenų ir pabėgėlių įtrauktį. Be to, ji vos ne vos pripažįsta, kad šiame procese svarbu konsultuotis su skirtingais suinteresuotaisiais subjektais, visų pirma pilietinės visuomenės organizacijomis, ir užtikrinti jų dalyvavimą.

⁽³⁾ OL C 173, 2017 5 31, p. 45.

⁽⁴⁾ OL C 214, 2014 7 8, p. 31.

4. Konkrečios pastabos dėl naujosios ES švietimo strategijos

Reaguodamas į dvi Europos Komisijos iniciatyvas ir apskritai į ES ir valstybių narių politiką, EESRK šioje dalyje daugiau dėmesio skirs toliau nurodytiems trimis horizontaliesiems prioritetams, susijusiems su mokyklomis ir aukštoju mokslu.

4.1. Baziniai dalykiniai įgūdžiai yra būtini, tačiau taip pat reikalingi socialiniai emociniai ir universalieji įgūdžiai, gebėjimai ir žinios.

4.1.1. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kaip svarbu Komisijai užtikrinti, kad valstybės narės nustatytų visapusišką besimokančių asmenų poreikių apibrėžtį, t. y. į ją įtrauktų dalykinius ir universaliuosius įgūdžius, taip pat gebėjimus ir tarpdisciplinines žinias. Šie trys aspektai turėtų būti susiję ne tik su darbu reikalingais gebėjimais, bet ir apimti platesnį tikslą, t. y. siekti visų asmenų profesinio tobulėjimo per visą jų gyvenimą. Todėl švietimo tobulinimas, visų pirma aukštojo mokslo sistemose, taip pat turėtų būti orientuotas į tai, kaip geriau skatinti aktyvų pilietiškumą, jaunimo įgalėjimą, visą gyvenimą trunkantį mokymąsi ir žinias, kaip veikia ES ir kokią naudą ji duoda. Turime sau priminti, kad švietimas pats savaime negali padėti pašalinti socialinių ir ekonominių skirtumų, nes sinergija su papildoma socialine ir užimtumo politika yra būtina sąlyga siekiant tvaresnio sprendimo būdo.

4.1.2. Ypatinę dėmesį reikėtų skirti vadinamųjų socialinių emocinių įgūdžių stiprinimui, nes darbdaviai vis labiau vertina šiuos įgūdžius ir jie yra itin naudingi su darbu nesusijusioje aplinkoje. Todėl EESRK skatina imtis tokių priemonių, kokios, pavyzdžiui, yra numatytos Komisijos komunikate: kūrybiškumo vertinimo projektai, problemų sprendimas, bendradarbiavimas⁽⁵⁾, kolektyvinis darbas ir kritinis mąstymas. Politikos formuotojams reikia suteikti tinkamą paramą ir mokymą, kad jie suprastų bendrą šių įgūdžių aspektą.

4.1.3. Nors EESRK teigiamai vertina paramą universitetų bendradarbiavimui ir darbo rinkai, jis mano, kad ji neturėtų būti suprantama tik kaip verslo sektorius. Įmonių ir mokymo įstaigų partnerystė neturėtų būti grindžiamas vien kriterijumi, ar jaunimą galima tiesiogiai įdarbinti. Įmonės turi turėti galimybę visapusiškai pasinaudoti žmonių potencialu sutelkdamos tinkamus įgūdžius ir visoms amžiaus grupėms suteikdamos naujas galimybes, kurios atsiveria dėl skaitmeninės revoliucijos. Įmonės taip pat turėtų remti jaunus žmones, kurie siekia mokytis net ir įsidarbinę: švietimas yra tęstinis procesas, kuris negali per ribotą formaliojo švietimo metų skaičių patenkinti visų poreikių.

4.1.4. Tačiau, kaip jau nurodė EESRK, esama poreikio „skatinti švietimo įstaigose įvesti dualiąją (pakaitinio) mokymo ir lavinimo sistemą, kai studijos klasėje derinamos su patirtimi darbo vietoje, ir didinti už švietimą atsakingų institucijų ir įmonių išsąmoninimą, kad tokios iniciatyvos svarbios“⁽⁶⁾. Moksleivių darbo patirtis ir glaudesni mokyklų, pramonės, universitetų ir mokslinių tyrimų institucijų ryšiai yra esminės svarbos siekiant kurti aukštos kvalifikacijos ir tvarias darbo vietas jaunimui.

4.1.5. Nepaisant dalykinių įgūdžių poreikio, ekonominės aplinkybės negali nulemti (aukštojo mokslo) švietimo krypties. Kitaip tariant, tokios iniciatyvos kaip sisteminio lygmens absolventų karjeros stebėseną turėtų užtikrinti, kad aukštojo mokslo programos ir mokymo programos nebūtų grindžiamos instrumenatlizuotais švietimo rezultatais, pavyzdžiui, darbo užmokesčiu arba absolventų užimtumo lygiu. Kai kurios valstybės narės jau yra nustačiusios savo stebėsenos sistemas, todėl galima nauja ES masto sistema turėtų jas apjungti ir bet kuriuo atveju neturi būti naudojama griežtomis taupymo priemonėms humanitarinių ir socialinių mokslų mokymo programose pateisinti.

4.2. Parama mokytojams kokybiško mokymo ir mokymosi visą gyvenimą srityje

4.2.1. Šiame „skaitmeniniame švietimo amžiuje“ mokymosi procesui naudingos turi būti švietimo srities technologijos: pavyzdžiui, nors programavimo mokymasis nėra savitiksliis dalykas, moksleiviai turi suprasti programavimo principus ir įgyti reikalingų gebėjimų, kad galėtų naudotis besikeičiančiomis technologinėmis priemonėmis mokymosi ir gyvenimo aplinkoje.

⁽⁵⁾ Mokymo ir mokymosi Europos aukštosiose mokyklose kokybės gerinimas, Aukšto lygio grupės aukštojo mokslo modernizavimo klausimams spręsti ataskaita, Europos Komisija, 2013 m. birželio mėn.

⁽⁶⁾ OL C 327, 2013 11 12, p. 58.

4.2.2. Nors IRT suteikia galimybių daugelyje sričių, jos sudaro sąlygas realiam pavojui, pavyzdžiui, kibernetiniams nusikaltimams, pavojingam ir žalingam turiniui, didėjančiai paslaugų komercializacijai, taip pat leidžia technologinėmis priemonėmis stebėti ir netinkamai naudoti asmens duomenis. Todėl reikia stiprinti skaitmeninį raštingumą, tokiu būdu kiekvienam asmeniui suteikiant priemonių integruotis į ateities darbo rinką. IRT išplito visuose pramonės ir paslaugų lygmenyse, todėl jos turi būti neatsiejama mokymosi visą gyvenimą dalis.

4.2.3. Skaitmeninio švietimo patobulinimai taip pat turėtų padėti jaunimui aiškiau atskirti informaciją nuo žinių ir išsiugdyti kritinį mąstymą bei atitinkamą žiniasklaidos raštingumą, taip pat sugebėti, pavyzdžiui, atpažinti suklastotas naujienas arba apsaugoti savo privatumą internete.

4.2.4. Nors šis komunikatas skirtas mokykloms ir aukštojo mokslo įstaigoms, klausimai dėl bendradarbiavimo ir ryšių tarp formaliojo, neformaliojo mokymosi ir savišvietos bei jų rezultatų patvirtinimo nėra pakankamai aptarti, kaip nurodyta 2012 m. Tarybos išvadose ⁽⁷⁾ „Partnerystė ir lankstūs visą gyvenimą trunkančio gebėjimų ugdymo būdai“. NET ir šiandien tik pusė ES valstybių narių parengė išsamią mokymosi visą gyvenimą strategiją ⁽⁸⁾. Šiuo atžvilgiu taip pat gali būti naudingos technologijos, pajūvairindamos požiūrį į švietimą.

4.2.5. Komisija jau daugelį metų skatina ES tinklų kūrimą ir bendradarbiavimą, siekiant keistis gerąja praktika ir propaguoti savitarpio mokymąsi. Tačiau taip pat būtų įdomu įvertinti, koku mastu ugdytojai iš tikrųjų pritaria šioms priemonėms ir mechanizmams. Labai tikėtina, kad dauguma mokytojų ir ugdytojų vis dar nežino apie visas jiems ES lygmeniu prieinamas paramos galimybes ir finansinius bei mokymo išteklius. Gebėjimų stiprinimas ir darbo sąlygų gerinimas, įskaitant mokytojų darbo užmokestį, turėtų būti valstybių narių prioritetas.

4.2.6. Remdamosi Komisijos rekomendacijomis, valstybės narės privalo sudaryti palankesnes ugdytojų ir mokytojų mokymosi visą gyvenimą sąlygas ir privalo padidinti jų judumą, pavyzdžiui, per „Erasmus+“ programas. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas su mokymu susijusių dalyvavimo aspektų gerinimui, nes paaikškėjo, kad tai yra labai gera pedagoginė praktika, leidžianti besimokantiems asmenims įgyti žinių ir tobulinti tam tikrus universaliuosius įgūdžius, pavyzdžiui, bendravimo įgūdžius. Tai būtų svarbus perėjimas nuo į mokytojus orientuoto švietimo prie švietimo, orientuoto į besimokantį asmenį, kai mokytojas tampa labiau mokymosi pagalbininku.

4.3. Verslumo mokymasis įgyvendinant socialinius projektus

4.3.1. Švietimu turi būti stiprinami pagrindiniai gebėjimai, įgūdžiai ir požiūriai, kurie yra reikalingi siekiant sėkmingo gyvenimo baigus formalųjį mokymą, pavyzdžiui, kolektyvinis darbas ir projektų valdymas. Šie nauji įgūdžiai ne tik padėtų padidinti įsidarbinamumą, bet ir pagerintų būsimų suaugusiųjų gebėjimą individualiai ir kolektyviai patiemis kurti darbo vietas. Aktyvus mokymasis ir patirtimi grindžiamas mokymasis yra alternatyvūs požiūriai į mokymąsi, kurie gali padidinti gebėjimą įgyti žinių ir kurie yra naudingesni tobulinant praktinius įgūdžius, palyginti su konkrečios disciplinos praktine patirtimi.

4.3.2. EESRK pabrėžia, kad svarbu laikytis visapusiško požiūrio į verslumą, tinkamai naudojant naują *EntreComp* ⁽⁹⁾ sistemą. Socialinių projektų, kurie įgyvendinami mokyklose arba už jų ribų, rengimas yra puiki galimybė įgyti šių įgūdžių ir reikalingą mąstyseną, kartu tai padeda kurti glaudesnius ryšius su kitų rūšių mokymosi aplinka. Šiuo atžvilgiu parama Europos solidarumo korpuso iniciatyvai, kuri yra orientuota į vidurinių ir aukštųjų mokyklų jaunimą, turi būti valstybių narių veiksmų pagrindas. Be to, vis labiau domimasi socialiniu verslumu, kuris yra vienas iš būdų patenkinti jaunų žmonių siekį gauti prasmingesnius darbus.

⁽⁷⁾ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „Partnerystė ir lankstūs visą gyvenimą trunkančio gebėjimų ugdymo būdai“, pridedamas prie Komisijos komunikato „Švietimo persvarstymas. Investavimas į gebėjimus siekiant geresnių socialinių ir ekonominių rezultatų“, 2012 m. lapkričio mėn.

⁽⁸⁾ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, pridedamas prie [...] 2015 m. Tarybos ir Komisijos Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos („ET 2020“) įgyvendinimo bendros ataskaitos projekto „Nauji Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje prioritetai“, 2015 m. rugpjūčio mėn.

⁽⁹⁾ Europos verslumo įgūdžių programa.
<https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/entrecomp-entrepreneurship-competence-framework>

4.3.3. Verslumas – galinga ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo varomoji jėga. Verslumo gebėjimų ugdymui reikėtų skirti itin daug dėmesio. Kaip EESRK jau nurodė, iš politikos formuotojų pusės dar trūksta realaus įsipareigojimo, kad Europoje mokymo programose ir mokymosi visą gyvenimą procese būtų užtikrintas verslumo ugdymas. Užmojai, kūrybiškumas ir verslumas turi būti vertinami kaip svarbūs aspektai, kuriuos reikia skatinti, be to, jų nereikėtų painioti su įmonių veikla arba pelno uždirbimu. Kūrybiškumas ugdomas mokantis formaliose ir neformaliose sistemose. Ugdytojai privalo visapusiškai dalyvauti šiame procese, siekiant užtikrinti, kad jie perduotų teisingą žinią. Mokytojai gali nepalankiai žiūrėti į verslumo sąvoką siaurąja prasme, kai ji suprantama kaip verslo sukūrimas, tačiau jie galėtų būti palankesni plačiajai verslumo, kaip pagrindinės gyvenimo kompetencijos, sampratai. Užsiėmimams ir mokymui galėtų būti panaudoti „verslumo laiptai“, kurie padėtų sukurti auditorijoje tinkamą verslumo „dvasią“⁽¹⁰⁾.

4.3.4. Nepriklausomai nuo to, ar jie ateityje sukurs verslą ar įsteigs socialinio verslo įmonę, verslumo įgūdžių mokomi jaunuoliai įgyja verslui reikalingų žinių, pagrindinių įgūdžių ir mąstysenos būdų, įskaitant kūrybingumą, iniciatyvumą, atkaklumą, kolektyvinio darbo sampratą, rizikos supratimą ir atsakomybės jausmą. Tai yra verslumo dvasia, kuri padeda verslininkams verslo idėjas paversti veiksmais ir kuri taip pat gerokai padidina įsidarbinamumą. Reikia apibrėžti verslumo įgūdžių mokymosi rezultatus visiems ugdytojams, kad praktikoje būtų galima pradėti veiksmingai taikyti verslumo įgūdžių ugdymo metodiką. Todėl valstybės narės turėtų siekti ugdyti verslumo įgūdžius, taikydamos naujus ir kūrybiškus mokymo ir mokymosi metodus nuo pat pradinės mokyklos, o vidurinio ugdymo ir aukštojo mokslo įstaigose – akcentuoti galimybę sukurti verslą kaip vieną iš karjeros galimybių. Realiomis sąlygomis sukaupta patirtis, įgyjama mokantis spręsti problemas ir palaikant ryšius su įmonėmis, turėtų būti neatskiriama visų mokomųjų dalykų dalis ir pritaikyta visų lygmenų švietimui.

Briuselis, 2017 m. spalio 19 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Georges DASSIS*

⁽¹⁰⁾ OL C 48, 2011 2 15, p. 45.